

Metodické poznámky – Lekce 1

Studenti se naučí:

- pozdravit, rozloučit se, poděkovat, omluvit se
- představit sami sebe
- říct odkud jsou
- říct jak se mají
- vysvětlit, proč se mají dobře, nebo špatně
- vyjádřit soucit, pogratulovat k narozeninám
- pojmenovat základní předměty a osoby kolem sebe
- objednat si v bufetu jídlo a pití a reagovat na otázku, jak chtějí platit

Gramatika:

- sloveso BÝT
- jmenný rod
- letmé představení rodů adjektiv

Slovní zásoba:

- běžné fráze
- kontinenty, země, města
- věci kolem nás
- základní povolání v mužské i ženské variantě
- národnosti v mužské i ženské variantě
- jídlo a pití v bufetu

* V případě, že máme skupinu falešných začátečníků, je dobré použít některé dialogy pro osvěžení seznamovacích a komunikačních frází, ujistit se, že vnímají rozdíl mezi tykáním a vykáním a ve zrychleném režimu projít gramatické sekce a cvičení.

K rychlému opakování slouží také závěrečné shrnutí gramatiky a opakovací cvičení.

Struktura a jednotlivé části lekce

Lekce je rozdělena na části, které ale není nutné učit postupně. Vzhledem k reálné situaci v kurzu, kdy se učitel se studenty opravdu nezná a seznamuje se s nimi, je možné nejprve představit celý seznamovací dialog (Dobrý den. Já jsem ... A vy. Těší mě. Jsem z České republiky. Odkud jste? Jak se máte? Na shledanou.), seznámit se se studenty a potom teprve pokračovat detailní prací s jednotlivými částmi dialogu ve cvičeních a procvičovat varianty odpovědí.

Fráze

Pokud jsou fráze jsou pro studenty nové, obrázky jim pomůžou k lepšímu zapamatování. Následně budou číst jednoduché dialogy a dělat cvičení.

Poslech 1.1. si klade za cíl, aby studenti zachytili jednotlivé fráze a byli schopni je zvukově identifikovat.

* S rychlejšími studenty a falešnými začátečníky můžeme vynechat

Jak se máte? Co děláte?

Studenti se naučí varianty odpovědí na tyto otázky a v Poslechu 1.2. budou schopni nová slova identifikovat.

* S rychlejšími studenty a falešnými začátečníky můžeme vynechat.

Svět – Odkud jste?

Studenti se naučí vyjádřit odkud jsou a zjistí odkud jsou jejich spolužáci.

Vzhledem obecné znalosti zeměpisu očekáváme, že jsou schopni vyvodit si spoustu nových slov z kontextu a z obrázku (např. jižní, severní, město, Německo, Peking, Paříž).

Studenti zde poprvé vidí, že čeština je flektivní jazyk, že i název jejich země/města mění v češtině tvar.

Studenti se seznamují se strategií, jak vyjádřit, pokud jsou z místa, které pravděpodobně cizinci nebudou znát: **Jsem z města ...** Tato strategie je velmi důležitá pro udržení porozumění v komunikaci.

Formální a neformální dialog

Představen je nejprve formální dialog, u kterého očekáváme, že je dialogem základním. Je možné podobným dialogem mezi učitelem a studenty výuku začít. (Učitel se ptá, dává příkladovou odpověď a následně studenti odpovídají.

Cvičení 1: Studenti se ptají jednoho nebo více partnerů. Vzhledem k tomu, že ještě nemají gramatiku na to, aby poskytli zpětnou vazbu o svém partnerovi, bude toto cvičení bez ní.

Proč se máš špatně?

Tento oddíl lekce je založen na běžné české komunikaci, ve které otázka Jak se máš není pouhou frází, ale pokud je položena, otázkou, na kterou můžeme čekat i odpověď a to ne vždy pozitivní. Tento koncept je pro spoustu studentů nový.

Studenti se naučí vyjádřit účast/soucít (To je mi líto.), pogratulovat k narozeninám a zazpívat narozeninovou písničku. Fráze Všechno nejlepší! a písnička Hodně štěstí, zdraví současně obsahuje velmi frekventovaná slova, jejichž znalost se studentům hodí a hodí se také pro nácvik výslovnosti.

Studenty baví, pokud můžou zpívat písničku, kterou dobře znají z jiných jazyků. Můžeme také využít situace a lehce jim představit vokativ: zazpívají si písničku se jmény všech studentů v kurzu. Změnu ve vokativ, ke které u každého jména dochází, můžeme napsat na tabuli.

Fakt, že i cizí jména (jména studentů) mění svůj tvar ve vokativu, je pro mnoho studentů velmi překvapivý a zvláštní, některým studentům se to dokonce (pochopitelně) nelíbí, pokud

je Češi osloví ve vokativu. Formou písničky jim to můžeme jak vysvětlit, tak celou situaci odlehčit.

Cvičení 4: * Pro pomalejší studenty může být cvičení 4 celkem obtížné. Pokud tomu tak je, zadáme jej jako párovou práci, studenti si budou pomáhat. Výhodnější bude spojení pomalejšího a rychlejšího studenta.

K procvičení nových frází a současně předchozích seznamovacích dialogů můžeme použít **doplňkové cvičení: skládání dialogu.**

Co to je? Kdo to je?

Kromě základních slov vybraných tak, aby byla užitečná, se studenti seznámí i s frází Nevím, co to je. Tuto frázi studenti budou pravděpodobně potřebovat už na úvodní straně, kde přiřazují slova z výběru k obrázkům.

V prvních dvou částech (a-o) je pravděpodobné, že studenti budou všechna slova schopni na základě zúženého výběru identifikovat, v posledním oddíle očekáváme, že více slov bude nových. Je dobré studenty ujistit, že je v pořádku říct (a kdykoli v kurzu použít): Nevím, co to je.

* S rychlejšími studenty a falešnými začátečníky bude práce rychlá, slova budou pravděpodobně znát, můžeme je nechat ptát se na věci kolem nich ve třídě.

Maskulinum – femininum – neutrum

Představení jmenného rodu na této straně je velmi komplexní. Student vidí téměř všechny koncovky, které mají česká podstatná jména, představeno je rovněž životné a neživotné maskulinum.

* Představit systém rodu studentům rovnou tak, jak je uveden v učebnici, doporučujeme falešným začátečníkům a rychlejším (lingvisticky nadaným) skupinám.

Běžným skupinám je dobré informaci o rodu dávkovat postupně, např.:

- Nejprve představit kategorii rodu jako takovou: v reálném životě existuje muž, žena, miminko, v gramatice maskulinum, femininum, neutrum.
- Na základě koncovek lidí (na tabuli napsáno: muž-konsonant, žena, miminko), necháme studenty určovat, která slova mají v češtině který rod. Můžeme pro to mít připravené obrázky, napsat slova na tabuli, nebo použít jedno ze cvičení v učebnici. Po několika příkladech jsou i pomalejší studenti schopni chápat, že v češtině lze rod poznat z koncovky slova (za chvíli jim ukážeme, že jen částečně).
- Zcela jistě dojde řada i na nějaké slovo, u které nemá žádnou z koncovek výše, nebo si studenti vyberou femininum zakončené na konsonant. To je příležitost ukázat, že systém není tak jednoduchý, jak se zprvu zdál a představit tabulku v učebnici.

Cvičení 5 a) Studenti určují rod. Jako pomoc mají zvýrazněnou koncovku.
 b) Druhá část je již bez pomoci.

Cvičení 6: Cílem cvičení není naučit studenty používat adjektiva ve správném rodu, k tomu se dostanou systematicky až v lekci 5, ale ukázat, jak jmenný rod ovlivňuje i další slovní druhy, proč bychom ho vůbec v češtině měli znát a trochu i vysvětlit, proč pozdravy dobré ráno, dobrý den a dobrý večer mají jiné koncovky. (Dobrou noc doporučujeme nechat stranou☺)

Je běžné, že kategorie jmenného rodu bude pro některé studenty úplně nová a bude jim ještě několik lekcí, nebo dní trvat, než tento fakt vstřebají. K dalšímu procvičení identifikace rodu můžeme v následných hodinách použít např. obrázky ze sekce Dialog v bufetu.

Dialog v bufetu

Řazení této kapitoly je náhodné. Můžeme využít, kdykoli se nám to bude hodit. Výhodné je, pokud studenti už zvládli základní slova v češtině (oddíl Co to je?), mohou se tak již spolehnout na znalost některých slov.

Studenti se naučí pojmenovat jídlo a pití, které si typicky kupujeme v bufetu, a budou si ho umět jednoduchými slovy objednat.

Cvičení 1: Na základě podobnosti s jinými cizími jazyky, slov, která již znají, a na základě obrázků a výběru budou studenti schopni identifikovat většinu položek. Pokud u některého obrázku nevědí, povzbudíme je k reakci: Nevím, co to je.

V dialogu se studenti poprvé setkávají s akuzativem. Tento fakt není v tuto chvíli pojmenován, není to potřeba, cíl je naučit studenty komunikovat v bufetu. Studenti jsou ale schopni vnímat, že slova, která končí na -a (feminina), mění při objednávání tvar. (Můžeme je také povzbudit, aby po lekci dobře v bufetu poslouchali, že ke změnám v tvaru opravdu dochází.)

Cvičení 3: Studenti pracují v párech, používají vzorový dialog a tvoří podobné dialogy dle zadání. Povzbudíme je k nápodobě i s ohledem na gramatiku – ideální je jeden dialog s vybraným studentem převést (a zdůraznit změnu kola – **kolu**). U pomalejších cvičení je možné, aby v párech, či jednotlivě jeden z dialogů nejprve napsali. Je možné nechat každý pár dialog předvést před třídou. V takovém případě případný nesprávný tvar akuzativu necháme bez povšimnutí.

K procvičení nových slov z této sekce a sekce Co to je? můžeme použít **doplňkové cvičení: pexeso**.

Muž a žena

Cílem této sekce je uvést různé tvary slovesa BÝT, jehož gramatice jsou věnovány následující strany. Studenti budou pasivně vnímat různé tvary a proměny v textu, ve cvičení na porozumění textu a také v monolozích a ve cvičení 2.

Současně je systematizováno, jakým způsobem se v češtině projevuje pohlaví člověka na tvaru podstatných jmen: povolání (již částečně znají z předchozích sekcí) a nově národností a také slova cizinec/cizinka.

Studenti se naučí říct, z jaké jsou země/státu a jaké jsou národnosti.

Obvyklým problémem bývá použití předložky Z. Je dobré toto zdůraznit v příkladovém textu a následně ověřit porozumění tím, že student řekne/napíše věty o sobě.

stát	národnost	muž/žena
Alex je z České republiky.	Je Čech.	Češka
Maria je z Ruska.	Je Ruska.	Rus
Jsem z ...	Jsem ...	...

Verbum BÝT

Většinu tvarů slovesa BÝT už studenti znají z předchozích dialogů, seznamování, pojmenovávání věcí. Cílem této sekce je ukotvit tyto tvary v systému, doplnit ho o tvary, které jsou nové (jsme/jsou) a systematizovat záporné tvary.

Je dobré zmínit, že v češtině většinou nepoužíváme osobní zájmena spolu s tvarem slovesa – příklady studenti znají. Současně se ale bez zájmen neobejdeme ve cvičeních (aby bylo jasné, o kom, nebo o čem mluvíme.)

Je záhodno věnovat pozornost rozdílné výslovnost J v kladných a záporných tvarech slovesa: v kladných tvarech vyslovujeme náznak J, či ho vynecháváme, v záporných tvarech je plná výslovnost J.

Cvičení 5: Pomalejší studenti pravděpodobně nebudou dělat celé.

Cvičení 6: Cílem cvičení je naučit pracovat studenty se slovesem BÝT, pokud chceme popsat reálné situace, nebo využít reálné informace.
Obtíže obvykle tvoří vyvození, že JÁ v kombinaci s dalšími osobami dává MY.
Není nutné trvat na tom, aby zájmena a podstatná jména měla adekvátní plurálový tvar. (Akceptujeme Já a Mark nejsme nemocný.)
Zajímavostí pro studenty je, že JÁ stojí v případě mnohočetného podmětu obvykle na prvním místě (nikoli Mark, Denisa a JÁ jsme studenti).

Písnička

Oddychová aktivita na závěr hodiny. První autentický materiál. Mnoha slovům už studenti budou rozumět, což je příjemně potěší.